

УДК 796.011:34

Завальнюк О.

Кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Національного педагогічного університету імені імені М. П. Драгоманова

НЕОБХІДНІСТЬ ПРАВОВОГО СУПРОВОДУ В СУЧАСНОМУ СПОРТІ

Необхідність правового супроводу в спорті розглядається як закономірність його сучасного розвитку.

Ключові слова: людина, культура, спорт, спортивні відносини, право, спортивне право.

Сучасні дослідники правової регуляції в царині спорту виокремлюють дві основні юридичні функції спортивного права: регулятивну і охоронну. Зміст регулятивної функції, що полягає в регламентації спортивних правовідносин, можна характеризувати через фіксацію суб'єктного складу спортивних правовідносин, визначення кола юридичних фактів, з якими норми спортивного права пов'язують настання тих або інших юридичних наслідків, формування прав і обов'язків учасників фізкультурно-спортивних правовідносин, та інші. Так, в основі регулятивної функції спортивного права лежать дозволяючі та зобов'язуючі юридичні норми. Зміст охоронної функції спортивного права, в основі якої знаходяться перш за все забороняючі правові норми, полягає в правовій дії, направленій на охорону спортивних стосунків. Охоронна функція включає в себе також визначення санкції та складу правопорушення в сфері спортивної діяльності, створює підстави для юридичної відповідальності [1, с. 279].

Не можна не звернути увагу і на те, що диференціація регулятивної та охоронної функцій як окремих видів правового впливу має деяку теоретичну умовність, оскільки і регулятивна, і охоронна функції реалізують основне призначення спортивного права — регулювати спортивні стосунки і забезпечувати їх стабільність та незалежність від зовнішніх негативних чинників.

Одним з обмежувальних негативних чинників є недосконала система нормативно-правової бази спорту. Зокрема, причину обмеження спорту «недосконала нормативно-правова база» слід розуміти так, що на сьогоднішній день відсутнє чітке законодавче формулювання предмету

спортивного права. Відповідно до такої тези, до числа спортивних часто відносять правовідносини, які виникають суто із господарських чи цивільних договорів. Натомість, відносини, що виникають між спортивними організаціями та професійними спортсменами при проведенні змагань, як правило, відносять до трудових або цивільно-правових [2, с. 14].

У вирішенні спортивно-правових питань позитивним кроком стало визнання в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» спорту вищих досягнень як пріоритетного напрямку державної політики, який має на меті досягнення максимальних, рекордних спортивних результатів та збереження і подальше зміцнення позицій українського спорту в міжнародному спортивному співтоваристві. Велике соціальне значення також має визнання спортивної діяльності серед інвалідів як складової частини спортивного руху в Україні, спрямованої на підготовку громадян, які мають певний ступінь втрати здоров'я, для досягнення ними високих спортивних результатів на міжнародній спортивній арені з відповідних видів спорту і нозологій та державна підтримка спорту інвалідів [3, с. 13]. Але ці законодавчі заходи повинні бути доповнені, оскільки існує низка проблем на перетині спортивного права та інших галузей. Так, наприклад українські дослідники визначають, що значні труднощі є в утриманні земельних ділянок водного фонду, на яких розташовані водноспортивні бази. Це пов'язано з високою оціночною вартістю земельних ділянок і орендною платою за землю. Для вирішення цієї проблеми необхідною є ухвала законодавчої поправки до Земельного Кодексу України, в частині надання, за рішенням органів виконавчої влади або місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям та закладам фізичної культури і спорту земель водного фонду не на правах оренди, а у постійне та безоплатне користування для проведення фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи. Окрім того нормами Земельного Кодексу України не врахована специфіка діяльності спортивних організацій. Для стадіонів, спортивних майданчиків і полів потрібно відводити значні земельні ділянки, проте суб'єкти спортивної діяльності через неприбутковість галузі спорту не в змозі платити значні розміри орендної плати або набувати права власності на землю, що може призвести до закриття спортивних організацій недержавної форми власності, які надають послуги населенню засобами фізичної культури і спорту [3, с. 15].

Також, згідно з чинним Бюджетним кодексом України не передбачена можливість здійснення видатків на фізичну культуру і спорт з бюдже-

тів сіл, селищ, міст районного значення. Не передбачається утримання спортивних споруд чи надання їм фінансової підтримки з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів. Тому внесення змін і доповнень до відповідних статей Бюджетного кодексу сприятиме проведенню масових заходів з фізичної культури і спорту на місцях, поверненню до життя великої кількості занедбаних спортивних споруд місцевого значення [3, с. 16].

Існує ще й морально-етичне коло проблем, яке згодом переходить у правову площину. Професійний спорт як публічно-видовищне явище привертає велику кількість людей. У професійного спортсмена (команди, клубу) з'являється бажання домогтися перемоги, мати комерційний успіх за будь-яку ціну, навіть, на жаль, за рахунок окремих порушень законних і моральних принципів спортивної боротьби. Наприклад, М. М. Визитей узагальнює останнє і приходиться до висновку, що професійно-комерційна спортивна діяльність виступає підчас як «контркультура», оскільки є «сферою антагоністичних відносин, сферою, де гострота міжособистісних відносин... виявляється вираженою особливо сильно, адже установка на жорстке фізичне придушення суперника реалізується тут зазвичай відкрито, практично-діяльно, у формах, які в багатьох випадках безпосередньо припускають саме жорстке індивідуальне протиборство, агресивні дії сторін, що змагаються» [4, с. 30]. Законодавчі обмеження спортивної діяльності повинні стосуватися саме негативних проявів, перш за все у професійному спорті. Серед таких проявів науковці виділяють низку явищ, пов'язаних із комерціалізацією спорту.

Наприклад, одним з комерційних напрямків професійного спорту, як підприємницької діяльності є гральний бізнес. Сфера грального бізнесу—це небезпечний вид потенційно криміногенних фонових явищ, тісно пов'язаний з організованою злочинністю і корупцією, але до теперішнього часу недостатньо законодавчо криміналізований.

Нагальним є питання про необхідність введення кримінальної відповідальності за умисне упереджене суддівство в інтересах однієї професійної спортивної команди. Професійний спорт є сферою реалізації серйозних бізнес-проектів, перетину державних, корпоративних та інших приватних комерційних інтересів. Очевидно, що сучасний професійний спорт—це самостійна індустрія, яка охоплює мільйони людей, є капіталомістким, комерційно привабливим об'єктом ринкових відносин.

Ще одним додатковим аргументом на користь самостійності спортивного права може бути характер окремих правопорушень у цій сфері

та відповідальність за їх вчинення. Зокрема, законодавство у галузі фізичної культури і спорту передбачає такі санкції, як дискваліфікація гравця, обмеження участі в матчах, турнірах, виключення спортивної команди (клубу) зі складу галузевих об'єднань, турнірів, змагань чи обмеження такої участі [2, с. 14]. Але це пов'язано, перш за все із професійним спортом, тому необхідно визначити законодавчі суперечності у визначення статусу спортсмена-професіонала, його прав та обов'язків, системи та способів фінансування, кадрового та інформаційного забезпечення спорту; аналіз варіантів удосконалення.

Професійні спортивні відносини, незважаючи на стрімкий розвиток професійного спорту у нашій державі, практично не врегульовані законодавством. Тому необхідно прийняття єдиного правового комплексу на підставі загальних принципів, що дозволить усунути безліч існуючих проблем та прогалин правового регулювання цих відносин. Професійні спортивні відносини поєднують у собі елементи залежності від волі учасників (договірний елемент) і, водночас, залежності від підпорядкованості приписам суб'єктів квазінормативної діяльності у цій сфері, елемент добровільної квазіпідпорядкованості, який є абсолютно унікальним для сфери спорту. Адже норми, що регламентують проведення змагань, є суто імперативними [5, с. 14].

Предметом спортивного права як нормативно-комплексної галузі права, що представлена сукупністю правових норм і інститутів, є горизонтальні суспільні правовідносини, що пов'язані з реалізацією різноманітних напрямків спортивної діяльності, виникаючих між спортивними організаціями та іншими суб'єктами сфери спортивної діяльності. Зокрема, предметом спортивного права можуть виступати й некомерційні стосунки, що пов'язані з державним регулюванням спортивної діяльності в цілях забезпечення інтересів держави та суспільства [1, с. 272].

У зв'язку з тим, що професійний спорт є одним з найбільш специфічних та динамічних суспільних явищ, зростає необхідність його чіткого правового регулювання. Але на даному етапі розвитку відносини в сфері професійного спорту в Україні на законодавчому рівні практично не врегульовані. Це призводить до багатьох негативних наслідків, які, перш за все, виникають у сфері взаємодії суб'єктів професійних спортивних відносин. При їх взаємодії найчастіше порушуються суб'єктивні права професійних спортсменів, оскільки, як правило, саме вони є більш незахищеною стороною в професійних спортивних відносинах і тому потребують особливої правової охорони. У зв'язку з цим назріла гостра

необхідність у чіткій правовій регламентації відносин в сфері професійного спорту. Тому у регулюванні спортивних відносин знаходиться місце як для приватного, так і публічного права. Норми першого регулюють спортивні відносини щодо цивільно-правових спорів, цивільних договорів між суб'єктами спортивних відносин та трудових спортивних договорів, переходу працівників від одного роботодавця до іншого, атестації працівників, спонсорства, агентування, страхування тощо. Публічне спортивне право пропонується визнати підгалуззю. Особливої частини адміністративного права [6, с. 48]. З огляду на це, спортивне публічне право можна визначити як галузь права, яка регулює відносини між публічною адміністрацією та спортивними утвореннями різної форми власності, а також фізичними особами, які виникають у галузі спорту [7, с. 625].

Потребує також законодавчого врегулювання порядок розгляду спортивних спорів. Якщо в країнах Європи (Італія, Німеччина, Португалія) заборонено з такими спорами звертатися до судів загальної юрисдикції, то в Україні аналогічної практики не існує, бо законодавець не дозволяє створювати при федераціях дисциплінарних органів. У підсумку, на судовий розгляд доводиться чекати інколи надто довго, а рішення судів не завжди об'єктивні: дається взнаки незнання судьями спортивної специфіки.

Інша пекуча проблема — накладення штрафів на спортивні клуби через неналежну поведінку спортсменів чи вболівальників. Утілити в життя цю норму вельми непросто, хоча вона й відповідає загальносвітової практиці. По-перше, спортивна федерація як громадська неприбуткова організація не має права застосовувати штрафні санкції. А, по-друге, відсутні юридичні підстави для виплати клубом накладеного штрафу. Принаймні так вважають представники державних органів, котрі контролюють фінансову діяльність спортивних клубів і федерацій.

Чимало непорозумінь виникає через неврегульованість питання інтелектуальної власності. Йдеться не лише про несанкціоноване використання символіки, а й, зокрема, про визнання прав на проведення змагань. Хоча у зв'язку з підготовкою до проведення Євро-2012 у вітчизняному законодавчому полі з'явилося поняття комерційних прав, однак світова система охорони інтелектуальної власності набагато ширша й деталізованіша, ніж в Україні. Удосконалення потребує законодавство, яким регулюється ліцензування спортивної діяльності. Нині

чітко не виписано, коли державний орган має видавати ліцензію клубу, а коли — федерації, кажуть правники [8, с. 67].

На сьогоднішній день в законодавстві і правовій діяльності також не сформовано єдиного підходу до визначення сутності і призначення дискваліфікації, як міри юридичної відповідальності спортсменів. Існуючі підходи по даній проблемі умовно можна об'єднати у три групи:

1) дискваліфікація є особливим видом дисциплінарної відповідальності та відповідно має визначатися законодавством про працю;

2) дискваліфікація є особливим видом юридичної відповідальності і не відноситься до жодного з галузевих видів юридичної відповідальності: (адміністративної, кримінальної, дисциплінарної, цивільно-правової);

3) дискваліфікація не є видом чи формою юридичної відповідальності, оскільки обумовлена лише тимчасовим обмеженням прав спортсменів, але не їх припиненням [9, с. 2].

Чинне законодавство України (стаття 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення, стаття 147 Кодексу законів про працю, стаття 217 Господарського кодексу України) серед санкцій не вказують на дискваліфікацію спортсменів. Аналогічний підхід також відображений у статті 54 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», відповідно до якої, суб'єкти діяльності у сфері спорту несуть адміністративно-правову, кримінальну, цивільну та дисциплінарну відповідальність за правопорушення, передбачені законом.

До числа правових підстав застосування дискваліфікації міжнародні договори, конвенції, до яких приєдналася Україна найчастіше відносять порушення антидопінгових правил і вимог, недодержання правил проведення тренувань, спортивних змагань, кваліфікаційних вимог при призначенні на певну посаду, тощо [9, с. 2]. Таким чином, суспільні відносини, які виникають щоденно між суб'єктами діяльності в сфері фізичної культури та спорту перетворюються на спортивні правовідносини тоді, коли на них розповсюджується дія норм, які містяться в найрізноманітніших нормативно-правових актах спортивного законодавства. Навіть правила змагань до певної міри вже є засобами регулювання, за своїм складом це регулюючі норми, недотримання яких тягне за собою відповідальність [5, с. 9]. У зв'язку з інтенсивним розвитком професійного спорту та спорту загалом й постійним ускладненням суто спортивних відносин та інших відносин, що тісно пов'язані зі спортом, виникає об'єктивна необхідність розроблення дієвого механізму правового регулювання зазначеної групи відносин. Юридична

відповідальність у сфері спорту відіграє особливу роль. Це пояснюється підвищеним рівнем травмонебезпечності певних видів спорту, намаганням деяких спортсменів покращити свої спортивні результати за допомогою заборонених препаратів, різноманітними видами шахрайства у спорті тощо. У зв'язку з цим актуалізується питання правової регуляції цивільно-правової, дисциплінарної та кримінальної відповідальності в спорті.

Незважаючи на своє неабияке значення для забезпечення прав та свобод учасників відносин у сфері спорту та розвитку спорту загалом, єдиної точки зору з приводу ознак та сутності інституту юридичної відповідальності у спорті досі не існує. Головною причиною цього є відсутність єдиних підходів до визначення поняття та сутності спортивного права як такого. Значна частина провідних фахівців — дослідників правовідносин у сфері спорту вже визнали існування спортивного права, принаймні, як комплексної галузі права [10, с. 78]. Інші досі не визнають факт існування спортивного права як галузі права, а намагаються «вкласти» відповідні відносини в предмет правового регулювання «традиційних» галузей права, перш за все, — трудового.

Відповідно до ст. 54 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [11]. особи, винні у порушенні законодавства у сфері фізичної культури і спорту, несуть цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до закону. Слід зазначити, що насправді відповідальність за правопорушення у спорті часто виходить за межі правових моделей, наведених у ст. 54 Закону. Специфічний характер спортивних санкцій обумовив появу думки, що відповідальність за порушення в спорті взагалі не є юридичною відповідальністю як такою. Це не зовсім правильно.

Слушно навести з цього приводу позицію провідного російського дослідника спортивного права В. В. Сараєва: «...Кримінальної відповідальності при заподіянні шкоди життю або здоров'ю в спорті повинні підлягати дії при грубому порушенні встановлених правил видів спорту... Для кримінально-правової кваліфікації грубе порушення правил видів спорту має відбуватися навмисне, коли винна особа усвідомлювала суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності), передбачала можливість чи неминучість настання суспільно небезпечних наслідків і бажала їх настання (прямий умисел) або усвідомлювала суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності), передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків, не бажала, але свідомо допускала ці наслідки або ставилася до них байдуже (непрямий умисел)» [12, с. 101].

В спорті, як і в будь-якому іншому виді людської діяльності, зустрічаються найрізноманітніші правопорушення і навіть злочини (порушення громадського порядку під час проведення спортивних заходів; організація і здійснення заборонених видів спорту, які небезпечні для життя; економічні злочини (підкуп атлетів або суддів, розкрадання і незаконне використання майна, ухилення від сплати податків і т. д.), У вітчизняному законодавстві це питання регулюють ряд нормативно-правових актів: Верховною Радою України ратифікована Міжнародна конвенція по боротьбі з допінгом в спорті, прийнятий Закон «Про антидопінговий контроль в спорті», Постановою Кабінету Міністрів України створений Національний антидопінговий центр [5, с. 294].

Спортивна діяльність як така, а тим більше, — діяльність із підготовки та проведення спортивних шоу, має підвищений ступінь суспільної небезпеки. Зокрема, шкода може бути спричинена спортсмену, який бере участь у відповідному спортивному заході, глядачам, які відвідують цей захід, спортивним клубам, а також іншим фізичним та юридичним особам, що мають стосунок до спортивного заходу. З огляду на зазначене вище, особливої уваги потребує належне правове регулювання деліктних відносин у сфері спорту, що мають своїм змістом відповідальність особи за завдану шкоду [13, с. 105].

Очевидно, що в процесі здійснення спортивної діяльності існує великий ризик завдання майнової шкоди іншій особі, у випадку завдання шкоди одним спортсменом іншому, під час тренувань або під час проведення змагань обов'язок відшкодування шкоди необхідно поставити у пряму залежність від форми вини. Так, якщо шкода заподіяна навмисно, то й відшкодування шкоди має здійснюватися на загальних підставах. Якщо ж шкода завдана необережно, спортсмен та його клуб мають бути звільнені від обов'язку відшкодувати шкоду, із врахуванням підвищеного ступеня небезпеки спортивної діяльності як такої. Міжнародний досвід відшкодування шкоди, заподіяної одним спортсменом іншому, підтверджує викладену вище позицію. Слід зазначити, що поведінка особи, яка завдала шкоду, може охоплювати не тільки її активні дії, але й бездіяльність. Бездіяльність визнається протиправною, якщо особа була зобов'язана вчинити певну дію, проте не вчинила її. Ще одним проблемним аспектом деліктних відносин у сфері спорту є відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Цей аспект інституту деліктних зобов'язань цікавить через те, що в деяких видах спорту використовуються транспортні засоби та механізми, що можуть спричинити шкоду особі, що їх експлуатує або іншим особам. Зокрема, це стосу-

ється автоспорту, авіаспорту, перегонів на човнах, велоспорту, стрілових видів спорту тощо. Шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку. Особа, яка здійснює діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки, відповідає за завдану шкоду, якщо вона не доведе, що шкоди було завдано внаслідок непереборної сили або умислу потерпілого [13, с. 108].

Застосування допінгу (порушення антидопінгових правил) є найпоширенішим і найбільш переслідуваним правопорушенням у сфері спорту, яке лежить в площині декількох галузей права; саме за це правопорушення передбачено декілька видів відповідальності одночасно—адміністративна, цивільна, дисциплінарна і, в особливих випадках, кримінальна. Таким чином, саме боротьба з допінгом на сьогоднішній день є основною проблемою в спорті, найбільш прогресуючим напрямом, оскільки абсолютно очевидно, що в спорті є розділення на два табори: осіб, що шукають методи як прийняти допінг і не потрапитися, і ті, хто бореться всіма силами з допінгом, винаходячи нові технології по виявленню заборонених методів і препаратів. Допінг став просто таки смертельною загрозою для всього спорту в цілому і на боротьбу з ним не шкодують ані сил, ані засобів. Саме антидопінгова робота направлена на те, щоб зберегти цінності спорту—справедливу боротьбу, чистоту спорту, повагу до себе і суперників, дотримання правил і законів, інтерес громадськості до спорту [5, с. 94].

Згідно з ратифікованою в Україні Антидопінговою Конвенцією, спортсмен, який використовує для досягнення спортивного результату стимулятори, допінгові речовини та інші заборонені суміші, а також особи, які сприяють розповсюдженню і застосуванню цих речовин, несуть відповідальність, передбачену законодавством та регламентуючими документами відповідних спортивних організацій [27, с. 118].

Як правило, притягнення до відповідальності реалізується в межах національних спортивних федерацій та органів судової влади держави, на території якої зареєстрована спортивна федерація, котра прийняла рішення про дискваліфікацію спортсмена, спортивного клубу. В законодавстві про фізичну культуру і спорт, міжнародних договорах у цій сфері поряд із поняттям дискваліфікація також зустрічається поняття «Відсторонення». За своїми основоположними ознаками вказані заходи примусу є тотожними, але з'ясування їх видових особливостей дозво-

ляє все ж таки виділити ряд особливостей. Відсторонення спортсмена може носити як характер відповідальності за вчинене правопорушення, так, і виступати мірою превентивного примусу: (здійснюватися для проведення допінгового контролю, проводиться через погіршення стану здоров'я спортсмена, через проведення розслідувань по інших справах за участі спортсмена). Натомість, дискваліфікація завжди виступає мірою відповідальності за вчинене правопорушення і тягне для спортсмена як майнові, так організаційні наслідки: (відсутність заробітної плати, гонорарів за період дискваліфікації, неможливість брати участь у турнірах, змаганнях, тощо). З іншого боку, спортсмену, відстороненому від проведення тренувань, змагань, ігор сплачується заробітна плата в розмірі, встановленому у контракті [9, с. 3].

Увага до висвітлення питань управління фізичною культурою та спортом є цілком виправданою, адже це один із управлінських інститутів Особливої частини адміністративного права, що сформувалася за радянських часів. Такий стан справ можна пояснити винятковим значенням питання адміністрації (управління) у справі соціалістичного будівництва, а, отже, особливою роллю адміністративного права в системі радянського права. У наш час така система Особливої частини адміністративного права все частіше зазнає критики з боку науковців. У проєкції на інститут управління фізичною культурою та спортом мова має йти саме про спортивне право або фізкультурно-спортивне право як сукупність юридичних норм, що регулюють певне коло суспільних відносин [6, с. 44].

Підсумовуючи викладене, з впевненістю можемо сказати, що спортивне право у змістовому плані є доволі складним утворенням. Це пов'язано з тим, що вплив на спорт здійснюється за допомогою як норм приватного, так і норм публічного права. І приватне, і публічне право по-своєму розглядають окремі питання діяльності у сфері підготовки та проведення спортивних змагань. Підводячи підсумки необхідно відзначити, що ефективна діяльність щодо розвитку галузі фізичної культури і спорту неможлива без чіткої класифікації, деталізації та змістового визначення основних функцій державного управління галуззю, які є провідними змісто- та системоутворюючими компонентами організованої, цільової, планової, системної діяльності щодо її розвитку, є тим чинником, який обумовлює доцільність, необхідність, предметність існування системи державного управління сферою фізичної культури і спорту.

Державний контроль за діяльністю у сфері фізичної культури і спорту є одним із засобів забезпечення законності у державному управлінні фізкультурним і спортивним рухом. У наукових дослідженнях обґрунтовано, що державний контроль у сфері фізичної культури і спорту — це діяльність компетентних органів, спрямована на додержання вимог законодавства про фізичну культуру і спорт, забезпечення гарантій реалізації відповідних правових норм та утвердження законності у фізкультурно-оздоровчих і спортивних відносинах. Контроль дає можливість не лише виявляти й усувати наслідки правопорушень, але й застосовувати у разі потреби до порушників законодавства про фізичну культуру і спорт заходи відповідальності. Метою такого контролю є відповідність діяльності підконтрольних суб'єктів установленим вимогам законодавства про фізичну культуру і спорту, які спрямовані на організацію та провадження діяльності фізкультурно-оздоровчих і спортивних організацій, а також забезпечення безпеки споживачів фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг.

Вирішення проблем адміністративно-правового регулювання фізичної культури і спорту та чіткої правової регламентації, підвищення ефективності діяльності органів державної влади зі здійснення контролю у сфері фізичної культури і спорту, чітке розмежування повноважень органів державної влади й органів місцевого самоврядування, розробка шляхів оптимізації державного регулювання фізичної культури і спорту є визначальними чинниками поліпшення якості цього регулювання.

Список використаних джерел:

1. Чередник Р. В. Становлення спортивного права як комплексної галузі в правовій системі України / Р. В. Чередник // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. — Одеса: Фенікс, 2011. — Вип. 42. — С. 279.
2. Заярний О. А. Спортивне право в Україні. Ознаки самостійної галузі / О. А. Заярний, А. В. Куц // Юридичний Вісник України. — 2011. — №50 (17–23 грудня). — С. 14.
3. Костенко М. П. Законодавче та нормативно-правове забезпечення розвитку спорту вищих досягнень в Україні / М. П. Костенко, В. П. Карленко, А. В. Домашенко, Є. В. Імас та ін. // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. — 2003. — №1. — С. 13.
4. Визитей Н. Н. Спортивная деятельность как социальный феномен: Дис. ... д-ра филос. наук. 13.00.01. / Н. Н. Визитей. — Кишинев, 1985. — С. 30.

5. Бордюгова Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 / Г. Ю. Бордюгова. — К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2009. — С. 14.
6. Джафарова О. В. Спортивне право як підгалузь особливої частини адміністративного права / О. В. Джафарова, В. О. Іванов // Юрист України. — 2011. — № 3 (16). — С. 48.
7. Моргунов О. А. Поняття та система джерел спортивного права / О. А. Моргунов // Форум права. — 2011. — № 2. — С. 625.
8. Поташній Ю. Законодавчі амбіції спорту / Ю. Поташній // Віче. — 2009. — № 4. — С. 66—67.
9. Заярний О. Дискваліфікація спортсменів в системі юридическої відповідальності / О. Заярний // Юридична газета. — 2010. — № 31—32. — С. 2.
10. Ткалич М. О. Проблемні аспекти юридичної відповідальності в спорті / М. О. Ткалич // Вісн. Запорізького нац. ун-ту. — Сер.: Юридичні науки. — 2012. — Вип. 4 (1). — С. 78.
11. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994. — № 14. — С. 80 [Електронний документ] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/page>
12. Сараєв В. В. О необходимости признания преступными некоторых деяний в области профессионального спорта / В. В. Сараєв // Подходы к решению проблем законотворчества и правоприменения: сб. науч. тр. адъюнктов и соискателей. — Омск: Омская академия МВД России, 2006. — Вып. 13. — С. 90—113.
13. Ткалич М. О. Проблемні аспекти деліктних відносин у сфері спорту / М. О. Ткалич, О. Г. Бондар // Вісн. Запорізького нац. ун-ту. — Сер.: Юридичні науки. — 2011. — № 1. — С. 105..
14. Петренко А. І. Боротьба із застосуванням допінгу в спорті в Україні / А. І. Петренко // Правова держава. — 2004. — № 7. — С. 118.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2015 р.

Завальнюк Е. Необхідність правового супроводження в сучасному спорті

Необхідність правового супроводження в спорті розглядається як закономірність його сучасного розвитку.

Ключевые слова: человек, культура, спорт, спортивные отношения, право, спортивное право.

Zavalniuk O. The Need for Legal Support of Modern Sport

The need of legal support of sports is seen as its modern development logic.

Keywords: human being, culture, sports, sports relations, law, sports law.